คำแนะนำในการปลูกฝีดาษไก่

ของ

แผนกพาราสิตวิทยา กองสัตวศาสตร์

กรมการปศุสัตว์

โรคฝีดาษไก่เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรงสำหรับลูกไก่มาก ลูกไก่อายุต่ำกว่า๑เดือนถ้าติดเชื้อฝีดาษมักตาย ไก่ที่มีอายุเกิน ๑ เดือน ถ้าติดเชื้อฝีดาษไก่ การเติบโตอาจชงักชั่วคราว ถ้าแพ้มากอาจถึงแก่ร็น ถ้าเป็นในไก่ที่กำลังไข่ ไข่จะลดลงอย่างรวดเร็วและเป็นเวลานาน โดยธรรมชาติโรคฝีดาษไก่งวงมักไม่แพร่เชื้อมายังไก่ แต่โรคฝีดาษไก่อาจแพร่เชื้อไปยังไก่งวงได้ วัคซินโรคฝีดาษไก่ทั่วๆไป ทำจากตุ่มฝีดาษนกพิราบ ซึ่งมีความแรงอ่อน โรคฝีดาษในสัตว์มีปีกดังกล่าวนี้ไม่ติดต่อมนุษย์.

การระบาดของโรค ไวรัสฝีดาษไก่เป็นสาเหตุให้เกิดโรค และเป็นตัวแพร่เชื้อได้รวดเร็ว จากเล้าหนึ่งไปยังเล้าที่อยู่ใกล้เคียง ไก่ที่ติดเชื้อในระยะ ๓–๑๒ วัน อาจไม่แสดงอาการให้เห็น นกกระจอกเป็นสื่อในการแพร่เชื้อได้เป็นอย่างดี ภาชนะที่ใส่อาหารตลอดจนกรง ที่ไม่ได้ฆ่าเชื้อด้วยสารเคมี ย่อมเป็นตัวแพร่เชื้อได้ ไวรัสฝีดาษเข้าได้ทางบาดแผลเนื่องจากไก่จิกกัน ตีกัน ลวดที่กรงขูดเป็นบาดแผล หรือถูกยุงกัด ต่อจากนั้นตุ่มฝีดาษจะค่อยๆเกิดขึ้น.

อาการ อาการของโรคมี ๒ ชนิด

๑. *อาการทางผิวหนัง* อาจพบตุ่มฝีตามหน้า หงอน และอื่นๆทั่วไป ระยะแรกจะเกิดเป็นตุ่มพุพอง ต่อมาจะค่อยๆเปลี่ยนเป็นตุ่มแข็ง คล้ายหูด ซึ่งอาจเป็นสีเหลืองหรือน้ำตาล ในระยะที่เป็นรุนแรงอาจพบตุ่มฝีที่ตามลำตัว ตลอดจนปีกและขาได้.

๒. *อาการทางปาก* มักจะเรียกกันผิดๆว่า เป็นโรคคอตัน (Avian diphtheria) บ้าง หรือรู้ย (Fowl Coryza) บ้าง อาการโรคฝีดาษทางปากมักพบเนื้อที่สีเหลืองๆหรือเทานูนรอบๆปาก ซึ่งอาจพบขนลันตัวบ่วยมีอาการซึม เบื่ออาหาร บางครั้งแสดงอาการไอ ส่งเสียงร้องบางครั้งจะมี

สิ่งปลดปล่อยใส ๆ ออกที่บริเวณตา จมูก ต่อมาจะขึ้นและกลายเป็นสิ่งเหลือง.

อาการของโรคดังกล่าว อาจพบได้ทั้ง ๒ ชนิด ในเล้าเดียวกัน หรืออาจพบอาการของโรคทั้ง ๒ ชนิดในตัวเดียวกัน.

การป้องกัน ห้ามนำไก่ที่ได้มาจากเล้าอื่น ๆ เข้าปนในเล้า เว้นเสียแต่จะได้กักดูอาการโรคเสียก่อน อย่างน้อย ๒ อาทิตย์ ภาชนะในการใส่ไก่เช่น ชลอม กรง หรือกล่อง ถ้าจะนำมาใส่ไก่อีกควรฆ่าเชื้อด้วยสารเคมีก่อน หากเกรงว่าความปลอดภัยสำหรับโรคฝีดาษไก่เป็นการเสี่ยงอย่างมาก แล้วก็ควรได้รับการปลูกวัคซีนเสียทุก ๆ ปี ในฤดูร้อน เพื่อป้องกันโรคฝีดาษไก่ซึ่งมักจะมีระบาดชุกชุมในฤดูหนาว.

การรักษา ทรากไก่หรือไก่ป่วยซึ่งสงสัยว่าเป็นโรคนี้ ควรส่งมาตรวจที่ห้องทดลอง กรมการปศุสัตว์ทันที รีบทำการแยกตัวป่วยออกเสียจากฝูง ถ้าการพิสูจน์โรคพบว่าเป็นโรคฝีดาษแล้ว ตัวป่วยที่แยกออกควรทำลายทันที เพราะเป็นการตัดไฟออกเสียแต่ต้นมือ ตัวป่วยอาจหายได้แต่ในเวลาเดียวกันย่อมเป็นแหล่งในการแพร่เชื้อได้อย่างดี ส่วนตัวที่ยังไม่แสดงอาการควรปลูกวัคซีนป้องกันเสีย และทำความสะอาดเล้าด้วยยาฆ่าเชื้อโรค.

การปลูกวัคซีน วัคซีนฝีดาษไก่ผลิตขึ้นที่กรมการปศุสัตว์ มีตัวยาต่าง ๆ กัน ตามจำนวนมากน้อยของไก่ จำนวนยาที่มีขนาดน้อยที่สุด ๓๐ โด๊ส และตัวยามากที่สุด ๑๐๐ โด๊ส วัคซีนนี้ห้ามใช้ในนกพิราบ.

ไก่ที่สมบูรณ์อายุอย่างน้อย ๖ อาทิตย์ ควรใช้ยานี้ปลูก ถ้าอายุยังต่ำกว่านี้ก็ควรรอให้มีอายุครบ ๖ อาทิตย์ก่อน (ไก่ที่มีอายุเกินกว่า ๖ เดือนขึ้นไป ควรใช้ fowl pox vaccine ปลูกให้) และหลังจากปลูกยานี้นาน ๖ เดือนแล้ว ควรรีบปลูกวัคซีนฝีดาษไก่ให้ทีหลัง เพื่อความคุ้มกันจะได้นานตลอดชีวิต.

หลอดขนาดเล็ก บรรจุเนื้อยา ๒๐ ม.ก. มีน้ำยา ๑๐ ซี.ซี. ใช้ได้ในไก่ ๓๐ ตัว.

หลอดขนาดใหญ่บรรจุเนื้อยา ๔๐ ม.ก. มีน้ำยา ๒๐ ซี.ซี. ใช้ได้ในไก่ ๖๐—๑๐๐ ตัว.

วิธีใช้ เช็ดปลายหลอดยาด้วยแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ ทิ้งให้แห้งแล้วใช้สันมีดหรือเลื่อยที่สะอาดขัดให้รอบแล้วจึงต่อยหลอดยาออก เทตัวยาลงในน้ำยาที่บรรจุอยู่ในกล่องนี้ เขย่าให้เข้ากันทิ้งไว้ ๑๐ นาที ถอนขนที่โคนขาประมาณ ๕—๖ เส้น ใช้แปลงจุ่มน้ำยาที่ผสมแล้วป้ายย้อนขนสัก

๒ — ๓ ครั้ง เพื่อให้น้ำยาซึมเข้าในขุมขน แล้วปล่อยไก่ไปได้ ทำดังนี้สลับกันไปจนหมดเล้า.

ความคุ้มกัน หลังจากปลูกวัคซีนนาน ๑๔ วัน จะเกิดความคุ้มกันโรคผีดาษไก่ได้นาน ๓ เดือน ควรปลูกในไก่ที่สมบูรณ์และยังไม่มีตุ่มผีเลย ตัวที่มีตุ่มผีก่อนปลูกยาควรทำลายเสีย หลังจากปลูกยาแล้วควรตรวจอาทิตย์ละครั้ง หากปรากฏว่ามีบางตัวที่แสดงอาการโรคให้ทำลายเสีย.

การทำความสะอาดด้วยยาฆ่าเชื้อโรค

๑. ขูดสิ่งปฏิกูลตลอดจนเศษอาหาร รวมกันแล้วใช้ไฟเผา หรือใช้น้ำปูนขาวราดและทำการฝังให้เรียบร้อย.

๒. กรงไก่ที่ขูดเอาสิ่งโสโครกออกแล้ว ควรล้างถูด้วยน้ำด่างโซดา (Washing soda) ในอัตราผสม ๑/๒ ปอนด์ : น้ำ ๑ แกลลอน (น้ำร้อน ๆ) น้ำโซดานี้จะช่วยละลายไขมันและสิ่งโสโครก และยังช่วยฆ่าเชื้อโรคอีกด้วย เมื่อแห้งแล้วใช้ Lysol ๑:๑๐๐๐ ราดให้ทั่วอีกครั้งหนึ่ง หรือจะใช้ยาฆ่าเชื้อที่มีขายตามท้องตลาดก็ได้.

๓. ไก่ที่ตายด้วยโรคผีดาษ ควรเผาหรือฝังแล้วใช้ปูนขาวโรยให้ทั่ว.

หนังสือพิมพ์กสิกร ของ กรมเกษตร

นิตยสารวิทยาการเผยแพร่ความรู้วิชาการเกษตรทุกสาขา

ออกปีละ ๖ เล่ม เล่มแรกของปีออกในเดือนมกราคม บัจจุบันนี้หนังสือประจำ พ.ศ. ๒๔๕๔ หมดแล้ว.

ขอเชิญท่านบอกรับเป็นสมาชิกประจำ พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้แต่ณบัดนี้ ค่าบำรุงปีละ ๑๒ บาท.

ติดต่อบอกรับและส่งค่าบำรุงล่วงหน้าได้ที่

สำนักงานหนังสือพิมพ์กสิกร กรมเกษตร

หรือติดต่อกับพนักงานเกษตรทุกจังหวัดและอำเภอ